

PREDGOVOR

Od kada je u kriminološkoj literaturi po prvi put pažnja istraživača okrenuta žrtvi krivičnog dela (tom, do tada zapostavljenom akteru kriminalnog događaja) pa do danas, u svetu je objavljen veliki broj radova iz oblasti viktimologije. Položaj i uloga žrtve proučavani su u različitim situacijama i sa stanovišta više naučnih disciplina (prava, politike suzbijanja kriminaliteta, psihologije, socijalne politike, antropologije i niza drugih). U tim delima došlo se do korisnih saznanja koja ne samo da su produbila poimanje kriminaliteta, već su osvetlila i reagovanje na tu pojavu koja nikoga i nigde ne ostavlja ravnodušnim. Saznali smo da je broj žrtva mnogo veći nego što bi se to na osnovu podataka o zvanično registrovanim krivičnim delima moglo zaključiti. Pored toga, viktimološki način razmišljanja omogućio nam je da utvrdimo da se ista lica u nizu uzastopnih situacija mogu sukcesivno naći u ulogama predator – žrtva i da to klasičnu predstavu o dihotomiji ovih uloga često čini potpuno neupotrebljivom.

Literatura u našoj zemlji nije, na žalost, na odgovorajući način pratila ovaj trend u kriminološkim naukama. Sa izuzetkom nekoliko sistematskih dela koja su na kraju ove monografije navedena i određenog broja radova objavljenih u periodičnim publikacijama i zbornicima, naša literatura koja se bavi viktimološkim problemima je vrlo oskudna. Ako se tome doda da među tim malobrojnim delima, najviše njih tretira svega nekoliko tema (u poslednje vreme zastupljene su uglavnom one o žrtvama nasilja u porodici i trgovine ljudima, kao što su pre nekoliko decenija dominirale one o ženama žrtvama krivičnih dela), jasno je koliko naša kriminološka literatura u ovoj oblasti zaostaje za onom u SAD, Nemačkoj, Velikoj Britaniji, Francuskoj ili Italiji.

Otuda su autori ove monografije osetili potrebu da čitaocima ponude zaokruženo i sistematizovano izlaganje o problemima žrtava i viktimizacije polazeći od osnovnog stava da je u bilo kojoj oblasti ljudskog promišljanja sveta, a naročito u naukama o čoveku i društvu, prvo pitanje kojim se moramo pozabaviti stavljanje problema kojim se bavimo u kontekst. To je tražilo odgovarajuće uklapanje izlaganja o viktimološkim temama u korpus krivičnih nauka (u monografiji se govori samo o viktimizaciji krivičnim delima), odgovarajuću klasifikaciju pojavnih oblika (fenomenologije) viktimiteta i načina reagovanja na kriminalnu viktimizaciju. U pogledu navedenih pitanja, autori su se opredelili za potpuno originalan pristup koji, koliko im je poznato, nema uzora ne samo u literaturi na ovom geografskom području, nego i u svetu. Čini nam se da je on istovremeno i plodotvoran i da otvara mnoštvo kod nas zapostavljenih tema iz ove oblasti.

Zbog toga će najveća nagrada autorima monografije biti ako ona podstakne mlade istraživače da se posvete proučavanju zapostavljenih viktimoloških problema od kojih su neki (kao na primer „žrtve krivičnog pravnog sistema“) po prvi put u domaćoj literaturi izloženi u ovoj knjizi. U tom smislu, nadamo da će ona doprineti razvoju viktimoloških istraživanja na ovim prostorima.

U Beogradu,
februara 2011.

Autori